

СИТУАЦИОННАТА ГОТОВНОСТ И БОЙНОТО ПРОФИЛИРАНЕ В ГРАЖДАНСКАТА ОТБРАНА

Александър Атанасов

SITUATIONAL AWARENESS AND COMBAT PROFILING IN CIVIL DEFENCE

Aleksandar Atanasov

Based on the OODA-loop process, the report examines the situational awareness in the individual and how he can use it with the proper combat profiling skills to detect the criminals in our society and to take self-defence actions before it is too late.

Keywords: self-defence, situational awareness, combat profiling, OODA-loop

„Ще победи този, който подготвил себе си, чака да хване врага неподготвен.”^[1] – гласи четвъртата основа на Сун Дзъ за победата и тя има приложение не само във войната, но в конфликтите и ситуациите с употреба на сила в цивилното общество. Нападението в момента когато противника неочаква гарантира, че той ще е свалил всичките си защити и ще се намира в ситуация на комфорт и покой, която нападащия внезапно ще превърне в ситуация на непосредствена заплаха и опасност, което от своя страна ще направи защитаващата се страна уязвима и неподготвена без да и остави никакво време за адекватна реакция и отбрана.

Войната и насилието са характерна черта на човешката цивилизация и на човешкия род. През по-голямата част от историята, мирът между великите сили на различните епохи се задържал средно по 50 години^[2], а престъпността като обществено опасно явление нарушаващо основните човешки права на индивида е съпътствало всички държави и общества от древен Рим - до съвременна Швейцария. Ако оставим настрана въпроса дали насилието(независимо дали е междуличностно или употребявано като държавна доктрина) е в природата на нашия вид или е по-скоро съпътстващ негатив останал от нашето еволюционно развитие, то със сигурност трябва да приемем едно – то съществува и е съществувало в различни граници през цялата човешка история.

„В отрицанието(на насилието бел. ред.) няма сигурност.”^[3] гласят думите на бившия подполковник от американската армия Дейвид Гросман, учен и автор на редица изследвания върху бойната психология. Приели веднъж насилието като част от нашето битие, то следва да предложим и

ефективни мерки за подготовка на индивида за ситуации изискващи неговия психически и физически максимум, поставящи го в смъртоносна среда на битката – независимо дали е водена на бойното поле или на улицата в родния му град. Ситуациите поставящи човека в екстремална, животозастрашаваща опасност са характерни за силовите професии работещи пряко с криминалната част на обществото, но са и неизбежна част от живота на мирните граждани които са най-често цел и обект на престъпления. Доклада ще се фокусира върху психическата подготовка на индивида (независимо дали е военен, полицаи, охранител, цивилен) целяща създаване на модел на мислене подобряващ неговото цялостно ниво на защита и отбрана. Доклада няма да разглежда инструментите увеличаващи боеспособността – хладни оръжия, тъпи оръжия, огнестрелни оръжия, бойно-приложни техники, силови спортове и др., а ще се фокусира върху моделите на мислене на опериращия ги. Пряката насоченост на доклада е върху гражданската отбрана и защитата на индивида в цивилното общество, принципите и приомите използвани в тази насока имат и директно приложение върху съвременното военно дело и дейността на военните в мироопазващите мисии и конфликтите с ниска интензивност, където както в мирните общества – терориста, престъпника използва цивилните за прикритие за да нападне мироопазващия контингент или за да изпълни директна атака върху беззащитното население. Пряко доказателство за сходството при борбата с престъпността и съвременния тероризъм е и програмата на Морската Пехота на САЩ „Combat Hunter”, създадена през 2007 г. с помоща на полицаи и специалисти по вътрешната сигурност^{[4][5]}.

За да разберем как оперират престъпниците и да поставим базови рамки на света на насилието и престъпността ще разгледаме един много прост и базов модел представен на подп. Гросман от един американски ветеран от Виетнам. Той разделя условно хората на три типа – овце, вълци и овчарски кучета. Овцете са продуктивните, мирни граждани които нямат капацитет за насилие, и в това найменование не цели да има нищо обидно – просто те биха се наранили един другото само по инцидент или невнимание. Вълците имат капацитет за насилие и нямат никаква съпричастност към останалите граждани. Те са хищници и се хранят с беззащитните членове на обществото – обират ги, убиват ги, изнасилват ги... и не проявяват милост в методите който използват за задоволяване на своите нужди. Овчарските кучета от своя страна са гражданите които имат капацитет за насилие, но имат и дълбока любов към останалите съграждани. Това не са само полицаите, военните и спасителите чиято професия изисква да служат на обществото, но овчарските кучета в нашия модел са и всички войни, с униформа или без, който са готови да поставят себе си в опасност за да защитят беззащитните. Овчарските кучета познават насилието не по-зле от хищниците, просто те са направили моралния избор

да го използват в защита на тези които не могат да защитят себе си или са избрали отрицанието на насилието, което автоматично ги превръща в жертви. Естествено този модел е условен, всеки здрав индивид в различни моменти от живота си може да се окаже във всяка от трите роли, но този модел характеризира базовите типове поведение в света на насилието. Най-важния в този пример е модела на вълка – заплахата, хищника. В процеса на набелязване на своята жертва престъпника наблюдава – езика на тялото, типа на походката, пасивното поведение, липсата на внимание на жертвата върху заобикалящата я среда... и други фактори, говорещи, че избирането на жертвата се извършва на принципа на дебненето на големите котки в Африка, които си набелязват най-уязвимия индивид от стадото^[6]. Принципа тук е, че престъпниците, респективно хищниците търсят пътя на най-малко съпротивление за да получат това което искат. Те нападат най-слабата и най-уязвима цел в ареала в който ловуват/извършват престъпления^[7]. Освен, че набелязват най-слабия индивид, те си гарантират и всички предимства преди да нападнат – тактическото предимство на местността(неосветена улица, слабо населена част на града, затворено пространство...), инструменти увеличаващи капацитета на силата им(хладни оръжия, огнестрелни оръжия и др.), включително и съучастници(други хищници/престъпници). Извода който следва да направим от казаното до тук е, че в ситуации когато горните фактори не са на лице, престъпниците, освен в крайна нужда – не биха нападнали щом не са сигурни в тяхната сигурна победа. Всяко нападение в което набелязаната жертва изглежда психически и физически подготвена и готова да окаже съпротива освен, че ще попречи на изпълнението на тяхната цел(задоволяване на нужда чрез приёма на силата), би ги поставило и в реална опасност за живота и свободата им. Доказано е в изследвания между множество затворници, че когато те са се съмнявали, че набелязаната им жертва ще окаже съпротива или притежава оръжие са я пропускали и са започвали ново избиране^[8]. Връщайки се обратно в нашия модел, стигаме и до извода, че вълците не търсят битката – те търсят сигурната победа. Овчарките от своя страна живеят за битката, те чакат момента в който ще се изправят срещу вълците и ще изпълнят първородната си задача, тяхното призвание и причината поради която стопанина(респективно обществото, държавата) ги издържа и почита – защитата на повереното им стадо. Основния проблем на този модел, който изтъква подп. Гросман, пред който е изправено и обществото е отрицанието. Отрицанието, че не съществуват вълци и отрицанието, че света в който живеем е успял успешно да изкорени насилието, дори и в сравнително мирните и цивилизовани общества на развитите съвременни държави. Според подп. Гросман отрицанието убива два пъти – първия път, в момента на „истината” когато индивида не е психически подготвен за връхлитащата го заплахата губейки възможността за всякаква адекватна

защитна реакция: не си е носел оръжието, не е забелязал набелязващия го хищник... И втория път, ако евентуално оцелее физически след нападението, отрицанието убива отново – посредством психологическия шок, страха, безпомощността, срама... Ако за полицаите и военните, службата изисква постоянно носене на оръжие и развиване на умения за добро наблюдение на средата, то за по-голямата част от цивилните граждани живеещи в отрицание в своя привидно миролюбив свят тези навици отсъстват. Една от целите на доклада е да повиши общото ниво на познание сред обществото за наблюдение и анализиране на средата, с цел превенция на нападения и разпознаване на хищника в процеса на неговото избиране на жертвата или планиране на престъплението. Вярата в доброто не е защита, надеждата, че нищо лошо няма да се случи не е стратегия.

Всяко човешко действие, ориентирано към вземане на решение в дадена ситуация преминава през цикъла на Наблюдение-Ориентиране-Решение-Действие(OODA loop ; Observation-Orientatation-Decisio-Action)^[9]. Концепцията е разработена от американския военен стратег полк. Джон Бойд и според него вземането на решения е всеповтарящ се цикъл от повторение на процеса Наблюдение-Ориентиране-Решение-Действие(НОРД). В създал се конфликт, първата от двете страни която завърши процеса ще получи моментума, предприемайки действие преди другата и изменяйки досегашните условия в средата – карайки я да започне отново процеса НОРД адаптирайки се към диктуващата инициативата страна. Конфликта може да бъде разгледан като време-конкурентен цикъл от Наблюдение-Ориентиране-Решение-Действие(НОРД)^[10]. За силовите служители или гражданите борещи се срещу престъпниците и агресорите е важно да навлязат и завършат НОРД процеса преди хищника. Достигайки първи до последната фаза – действие, те отнемат инициативата от планиращия, избиращия жертва или изпълняващия действие агресор и го поставят в ситуация на подчинение към новите условия в която той ще трябва да се върне към първа стъпка в своето планиране и да започне своя НОРД процес по вземане на решения отначало. Двете най-важни и ключови стъпки в НОРД процеса са Наблюдението и Ориентирането, тъй като в тях се намира входящата база информация която определя какво решение и действие ще извърши индивида. Правейки директна съпоставка с военното дело – наблюдението и ориентирането е със същата тежест както разузнаването и то може да провали и най-добре подготвената операция или армия ако тя няма адекватна представа за обстановката. Според различни проучвания около 90% от информацията която мозъка ни използва за да се ориентира и да взема решения идва от нашето зрение^[11]. Наблюдението по тази причина е първата част от процеса и колкото по-реална и изчерпателна представа има индивида за случващото се в заобикалящата го среда, толкова по-бързо и адекватно ще реагира той на него. Втората стъпка, Ориентирането, според

полк. Бойд се състои от множество свързани помежду си фактори – културните традиции, анализа и синтеза на индивида, генетичното наследство, новата информация и предишния опит на индивида^[12]. Базирайки се на информацията от наблюдението, индивида използва предварително заложените в него модели за да стигне до решението което ще вземе и действието което ще предприеме. Наблюдението и Ориентирането вървят ръка за ръка, добре обучен индивид който може да разпознае поведенческите норми на средата и хората, различните особености в езика на тялото и местната иконография ще разпознае потенциално опасните фактори преди те да се реализират и да е твърде късно. Когато индивида има добро наблюдение, но няма познания да разпознава опасното поведение и предвещаващите престъпление/нападение условия, той безспорно ще има предимство над останалите които не наблюдават средата, но ще остане все така уязвим за хищниците. Когато индивида има нужните познания и опит да разпознае заплахата, но не следи процесите протичащи в средата, той също бива уязвим. За Наблюдението на индивида отговаря така наречената изградена в него Ситуационна готовност, а за разпознаването на заплахите и отсяването на вълците в овчи кожи от мирните граждани, т.нар Бойно профилиране. Максимално бързата, адекватна и ситуационно правилна оценка на ситуацията е ключовото звено на НОРД процеса и тя гарантира преимуществото на защитаващите се в изготвянето на неговия план(вземането на решение, съставянето на хипотеза) и изпълнението му(действие). По правило силовите служители отделят голяма част от подготовката си за последната фаза на НОРД процеса в бойна среда - силовите действия който ще им гарантират контрол или елиминиране на агресора. За да бъде ефективна обаче защитата, заплахата трябва да е разпозната в зародиш, преди да е наранила невинни и процеса да е необратим – след момента на извършване на престъплението служителите навлизат в НОРД процеса диктуван от престъпника и губят моментум адаптирайки се към вече създадените условия. Инвестицията в обучението за Наблюдение и Ориентиране на силовите служители се отплаща както разузнаването – многократно(“Да похарчиш 100 унции сребро за разузнаването означава да спестиш 10 000 унции сребро от предотвратяването на войната.”^[13]). Колкото по-добро е Наблюдението и Ориентирането, толкова по-добър е плана за действие.

Ситуационната готовност в индивида, отговаряща за първата стъпка в НОРД процеса – Наблюдението, представлява познаването на заобикалящата му среда чрез постоянно осъзнаване и наблюдение на изменящите се процеси в нея. Ситуационната готовност се отнася до степента в която оценката на един индивид за средата отговаря на реалността в нея^[14]. Постоянното наблюдение на средата и възможността за следене на изменящите се детайли в нея са качествата позволяващи

интерпретации на протичащите процеси и преминаване към следващата стъпка в НОРД - Ориентирането(бойното профилиране). Концепцията за ситуационната готовност е представена за пръв път от Джон Дийн Купър, морски пехотинец от армията на САЩ и експерт по употребата на леки огнестрелни оръжия^[15]. Той създава цветна система с 4 нива на психологическа готовност на индивида за битка (Бяло – неосъзнат и неподготвен; Жълто – осъзнат, наблюдаващ и спокоен; Оранжево – наблюдение на потенциална заплаха, засечена опасност; Червено – бойно, индивида е в битка). Според него, най-важното за оцеляване в смъртоносна конфронтация не е оръжието, нито бойните умения на индивида, а т.нар боен ум^[16]. Цветната система на Купър и концепцията за ситуационната готовност имат много по-широка приложимост от отбраната и сигурността. Всеки шофьор и участник в движението постоянно преминава през различните нива на ситуационна готовност като наблюдава за заплахи по пътя и спазва дадената маркировка изпълнявайки нормите за безопасност в постоянно изменящата се динамика на движение. Но докато шофирането на няколко тонна машина в нестатична среда изисква постоянно ниво на концентрация и наблюдение, то в повечето ежедневни дейности индивида е неосъзнат и неподготвен за ситуацията в средата му на обитание, съсредоточавайки се върху конкретната задача която си е поставил и давайки възможност на хищниците в нашето общество да го дебнат/набелязват за своя жертва/. Концепцията на ситуационната готовност и четири цветната система за психологическа готовност на Купър са широко застъпени в обучението на силовите служители и защитници на нашето общество по цял свят, за целта на доклада ще разгледаме подробно модифицираната пет цветна система на Купър използвана за нуждите на морската пехота на САЩ:

Бял – индивида е спокоен, без да следи заобикалящата го среда и без да е подготвен за нищо случващо се в нея. Сърдечната честота е между 60 и 80 удара в минута.

Жълт – индивида е спокоен, но следи заобикалящата го среда и има поглед върху това което се случва в нея. Той не е забелязал никакви заплахи, но търси такива и осъзнава възможността да се появят. Това състояние може да се поддържа за дълъг период от време. Сърдечната честота е между 60 и 80 удара в минута.

Оранжев – индивида е в състояние на повишена готовност и се подготвя да се справи със заплаха. Ума на индивида планира действия за да елиминира или противодейства на опасността. Това състояние не може да се поддържа за дълго време и организма на индивида ще иска да се върне в жълто състояние когато заплахата е отминала. Сърдечната честота е между 60/80 и 115 удара в минута.

Червен – индивида реагира на заплахата и е в бойно състояние на ума. Той изпълнява плана развит в оранжево състояние. Възможно е

индивида да изпита заключване на фокуса, тунелно зрение и други ефекти от адреналина(треперене, внезапни изблици на енергия). Сърдечната честота е между 115/145 и 175 удара в минута.

Черен – индивида е състояние на катастрофичен срив на психическите и физическите си възможности. Това обикновено се случва когато той реагира на заплахата за която не се е подготвил, като премине от бяло или жълто състояние директно на черно. Сърдечната честота е по-висока от 175 удара в минута^[17].

Идеалното състояние в което трябва да се целим е жълто. То позволява постоянно анализиране и обработване на наблюдаваната информация от заобикалящата ни среда и процесите в нея. Появата на нещо обичайно или представляващо потенциална заплахата, ще повиши вниманието на индивида върху него и ще го прехвърли в оранжево състояние където той ще разработи сценарии за справяне с него. Ако заплахата се окаже основана, индивида ще реализира плана от оранжево и ще премине в червено – бойно състояние, противодействайки на опасността. Ако заплахата се окаже неоснователна, индивида ще спре да следи потенциалната опасност и ще се върне отново в жълто състояние, наблюдавайки спокойно средата. Дефинирането на „нещо необичайно” има пряка връзка с бойното профилиране което ще разгледаме по-късно, възможността за правилна оценка и анализ на средата и процесите протичащи в нея изисква нужните познания и подготовка за разпознаване на характерните за нея заплахи. Целта е състояние жълто да стане втора природа на силовия служител или гражданина, прекарването на ненужно много време във всеки друг цвят(без бяло) и съответната стъпка в психологическата подготовка ще изтощи индивида и ще го направи нефункционален не само в процесите на наблюдение и защита, а и като цяло в останалите му дейности. Човешкият организъм няма еволюционните възможности да задържа за дълго време състояние на повишена бойна готовност, прекаленото анализиране на средата и постоянното чувство за заплахата и подготовка за справяне с нея(цветови код оранжево) изтощава сетивата и поражда сериозни физически и психически проблеми. Когато гражданина или силовия служител не намират правилната граница между психическата си готовност в код жълто и оранжево се получава т.нар „прегаряне”. Прегарянето, наричано още и синдром на професионалното изчерпване довежда до сериозни и дълготрайни последици върху индивида, характеризирани се с изтощение и загуба на мотивация^[18]. Прегарянето се среща в много професии и в контекста на нашата тема има връзка към военните, полицаите и охранителите чиято професионална дейност ги поставя в 24 часов риск на работното им място, което често е размирна или бойна зона, от постоянна и в повечето случаи неизвестна върхлитаща опасност. Важно е да се избегне и другата крайност – прекалената рутина и фамилиарност към средата, тя поставя индивида в

състояние на дълготраен комфорт и почти механично опериране на неговите действия. Това например се наблюдава при шофиращите всекидневно по един и същи маршрут, при постоянното изпълняване на еднотипни действия в еднотипна среда човешката психика се адаптира и позволява на индивида да занижи своето внимание. В такава ситуация рязката и неочаквана промяна на средата би могла да доведе до фатални последици тъй като фамилиарната среда за един миг ще се промени и ще стане животозастрашаваща, а опериращия ще премине от занижено състояние на готовност(бяло) към шок и нефункционалност(черно). Упражняването на психическата готовност в състояние жълто и усъвършенстването на бойното профилиране на индивида са умения които могат да се придобият с практика и обучение. Дълготрайното адаптиране на психиката към следене на средата и процесите в нея става втора природа на боеца и се извършва спокойно на фона на изпълняваните от него задачи, без да пречи пряко или косвено на останалите му задължения.

След като разгледахме Наблюдението и прилежащата му ситуационна готовност като негов изпълним и приложен компонент е време да се насочим и към Ориентирането и бойното профилиране. Според полк. Бойд Ориентирането в НОРД процеса е следствие от няколко взаимосвързани компонента в индивида – културните традиции, анализа и синтезиса, предишния опит, новопостъпилата информация и генетичното наследство^[19]. От изброените компоненти само генетичното наследство на индивида не подлежи на промяна, всичко останало може да бъде заучено, тренирано и отработено. Прякото разпознаване на цели и заплахи в средата е свързано с погледа и възможността на индивида да анализира и проучва поведението на останалите хора и да отсява потенциалните заплахи и аномалии. Докато ситуационната готовност отговаря за общото ниво на готовност и наблюдение на процесите в средата, бойното профилиране отчита факторите и хората които заслужават внимание и са потенциално опасни. Така както престъпника избира жертвата си преди да нападне, подготвения цивилен или силов служител притежаваш добра ситуационна готовност и бойно профилиране може да разпознае хищника/престъпника в процеса му на дебнене/набелязване на своята жертва и да се подготви за отбрана или атака и да му отнеме инициативата. Разликата между преследващ и преследвач е именно в този компонент. Бойното профилиране представлява метод за проактивно идентифициране на врага или други заплахи чрез анализиране на човешкото поведение. Бойното профилиране е комбинация от създаването на проверени във времето, настоящата среда и цялостната поведенческа култура поведенчески модели^[20]. Бойното профилиране се основава на шест области: биометрия, кинезика, проксемика, география, иконография и атмосфера^[21]. Подробното разглеждане и анализ на всяка от шесте области която се обособява като отделен раздел в науката не е цел на този доклад, и за това

ще се ориентираме само към практическо-приложното разяснение на бойното профилиране, което се основава на принципа, че хората по природа следват определени предсказуеми модели на поведение^[21]. Идентифицирането на врага, потенциално опасния престъпник се основава на разпознаването на проявена от него аномалия, модел на поведение който се отличава от нормалния за средата и по една или друга причина изпъква или вписва се прекалено добре което го отличава от множеството. Аномалиите са всички тези действия който ще доведат наблюдаващия до следствието, че нещо не е наред в обичайното поведение на средата и то има потенциална заплаха за него или за средата. Аномалиите се дължат на факта, че когато някой е устремен към насилие или престъпление, действията му са ориентирани към подготовката на този акт – събирането на информация, избирането на лесна жертва, подготовката на мястото и всички други фактори нужни за планирането и извършването на престъпление или терористичен акт. Индивида извършващ разузнаване на средата или нейната пряка подготовка за изпълнението се отличава от нормалните граждани изпълняващи всекидневните си задължения. Добрия престъпник, терорист ще успее да планира и изпълни задачата си като се впише максимално добре в околността, за това целта на силовия служител или гражданин е да разпознае тези които опитват да скрият намеренията си преди да извършат престъплението си. Намирането на аномалия изисква добро познаване на средата, или установяване на т.нар тактическа основа на средата. Тактическата основа на средата представлява установяване на характерна база на поведение на хората и процесите в нея. Въпросите който следва да си зададе наблюдаващия са – „Какво става тука?” каква е общата обстановка, какви нужди запълват(пазаруване, придвижване, комуникиране...) хората обитаващи средата, какви са характерните процеси които трябва да протичат; от какви индивиди е съставена среда; как индивидите кооперират помежду си и със средата^[23]... Всичко което се отличава от характерната база или т.нар тактическа основа на средата(ТОС) е потенциална аномалия. Разпознаването на аномалиите и хората със съмнително поведение има връзка не само с доброто установяване на ТОС, но и с познанията на наблюдаващия за човешкото поведение. Тук визираме всичко свързани с езика на тялото, невербалната комуникация и психологията. Например, затворения код на тялото, безпричинното изпотяване и изчервяване, заключването на т.нар „target lock” и др. показва, че наблюдавания индивид не се чувства комфортно и субкомуникира потенциално опасни намерения. В други по-очевидно аномалии и ситуации, като наличието на пияна група лица с шумно поведение или позиционирането на младежи късно през ноща в неосветен парк, пътека или път където те не могат да бъдат заобиколени също са предпоставки за появата на конфликт и опасност. Бойното профилиране може да бъде опростено в математическото уравнение: ОСНОВА НА

СРЕДАТА + АНОМАЛИЯ = РЕШЕНИЕ^[23]. Добър принцип за определяне на аномалиите е „бойното правило на тройките“, всеки път когато наблюдаващия забележи поне три индикатора в даден индивид или част от средата които не отговарят на обичайното, той трябва да вземе решение и да предприеме действие. Изключение от „бойното правило на тройките“ е в случаите когато индивида или аномалиите представляват непосредствена заплаха и се налага моментална интервенция. Бойното профилиране, отговарящо пряко за фазата по Ориентиране в НОРД процеса е действия изискващо постоянен анализ на процесите, хората и общо и разбиране на средата и процесите случващи се в нея. Разпознаването на заплахи се базира на натрупания в силовия служител или гражданина опит и познания за поведенческите модели и норми и общата човешка психология. Познаването на основите на бойното профилиране за обикновения гражданин и граждан и цивилен следва да повиши общата култура по отбрана и подготовка за действия в животозастрашаващи ситуации от криминално естество в населението, подробното и конкретно изучаване на всяка от шестте области изграждащи бойното профилиране(биометрия, кинезика, проксемика, география, иконография и атмосфера) ще въоръжи силовия служител чиято пряка работа е превенцията и преследването на престъпниците и хищниците в обществото с нужните инструменти даващи му ключово тактическо предимство.

Последната стъпка от НОРД процеса е вземането на решение и извършването на съответното действие. Решението взето от индивида, се базира на изградена хипотеза от входящите данни от миналите две стъпки (Наблюдение и Ориентиране) и то има пряка връзка с неговите стратегически цели. Ако целта на индивида е да избегне заплахата която е предвидил наблюдавайки съмнителни младежи на пътеката в парка то той следва да заобиколи съответния маршрут, ако целта на индивида е да посрещне заплахата и да предотврати бъдещи нападения от наблюдаваните младежи, то той ще потърси пряка или не-пряка интервенция с тях. Стратегическите цели на индивида се определят от неговата цел в средата, изградената хипотеза(решението) следва зададената цел и зависи от адекватността на цялостното му ниво на ситуационна готовност и умения по бойно профилиране. След вземането на решение и изпълняването на действието, процеса НОРД започва отново адаптирайки се към новите промени в средата.

Базирайки се на Виктимологията(наука за жертвите)^[25], сме длъжни да кажем, че колкото и добър и адекватен поглед да има индивида върху заобикалящата го среда и хищниците в нея решаващия момент за това дали той ще се превърне в поредната жертва е директния контакт. Дори заплахата да е забелязана и анализирана правилно, набелязаната жертва не винаги разполага с нужните умения и инструменти за да отблъсне очакваното нападение. Колкото и добра ситуационна готовност и бойно

профилиране да притежава индивида, най-важното негово качество е готовността му да използва максимална сила за да защити себе си и близките си. В решаващия момент между него и нападателя законодателството трябва да гарантира на отбраняващата се страна всички необходими права позволяващи използването на максимално наличната сила до елиминиране на заплахата. Увеличителите на силата, имащи възможността да обърнат везните в полза на по-слабата по презумция жертва са всички инструменти способни да нанесат травми – хладни оръжия, спрейове за самозащита, палки, боксове и тъпи предмети, огнестрелни оръжия, бойно-приложни техники и др. В повечето случаи жертва на престъпления са уязвимите групи на обществото, като възрастните хора, децата, жените и хората в неравностойно положение при които единствения инструмент за адекватно противодействие на въожения престъпник или множеството нападалите е огнестрелното оръжие.

В заключение. Познаването на ситуационната готовност и подържането и на високо ниво от индивида в ежедневието ще гарантира неговото пълноценно и адекватно коопериране с заобикалящата го среда и процесите в нея, повишавайки цялостното му ниво на безопасност. Разпознаването на заплахи и добрата ориентираност по бойно профилиране, съчетано със ситуационната готовност и съответните инструменти увеличаващи силата му, както и закони гарантиращи ненаказуемостта му в отбрана, ще изгради във всеки индивид необходимите умения и условия за адекватно противодействие на криминалния контингент и хищниците в нашето общество.

1 – Сун Дзъ, „Изкуството на войната”

2 – Гуйн Дайър, „Войната: Смъртоносната игра на човечеството”

3 - D. Grossman, “ON WOLVES, SHEEPS AND SHEEPDOGS”

4 – TACTICAL-LIFE magazine ; USMC’s *Combat Hunter*, *Us. Marines Take Rifles, Urban Smarts and Now Hunting Tactics to the Battlefield!*

5 – MARINES Official website, Advanced Infantry Training Battalion, *GENERAL COMBAT HUNTER INFORMATION*

6 – Ibid 4

7 – Psychology Today, *Marked for Mayhem*

8 - Don B. Kates and Gary Mauser " *WOULD BANNING FIREARMS REDUCE MURDER AND SUICIDE? A REVIEW OF INTERNATIONAL EVIDENCE*"

9 – John R. Boyd, “*The Essence of Winning and Losing*”

10 – *Introduction to Combat Hunter*, Student Handout, USMC

11 – Ibid 10

12 – Ibid 9

13 – Ibid 1

14 – Ibid 10

- 15 - Dennis McLellan, *"Jeff Cooper, 86; Firearms Expert Set Standard for Pistol Technique"*. Los Angeles Times
- 16 – Jeff Cooper, *"Principles of Personal Defense"*
- 17 – Ibid 10
- 18 - World Health Organization , *ICD-10: International Classification of Diseases*
- 19 – Ibid 9
- 20 – *COMBAT HUNTER: COMBAT PROFFILING*, USMC
- 21 – *COMBAT PROFFILING: CREATING ORDER OUT OF CHAOS*, CP Journal
- 22 – Ibid 20
- 23 - *CP: PERCEPTION AND REALITY: A LETHAL DIVIDE*, CP Journal
- 24 – Ibid 20
- 25 – Ibid 7

Автор:

Александър Атанасов – студент – НВУ „Васил Левски” ; тел: 0988815164 email: atanasov153@abv.bg